

# Фольклор



# ***Зміст :***

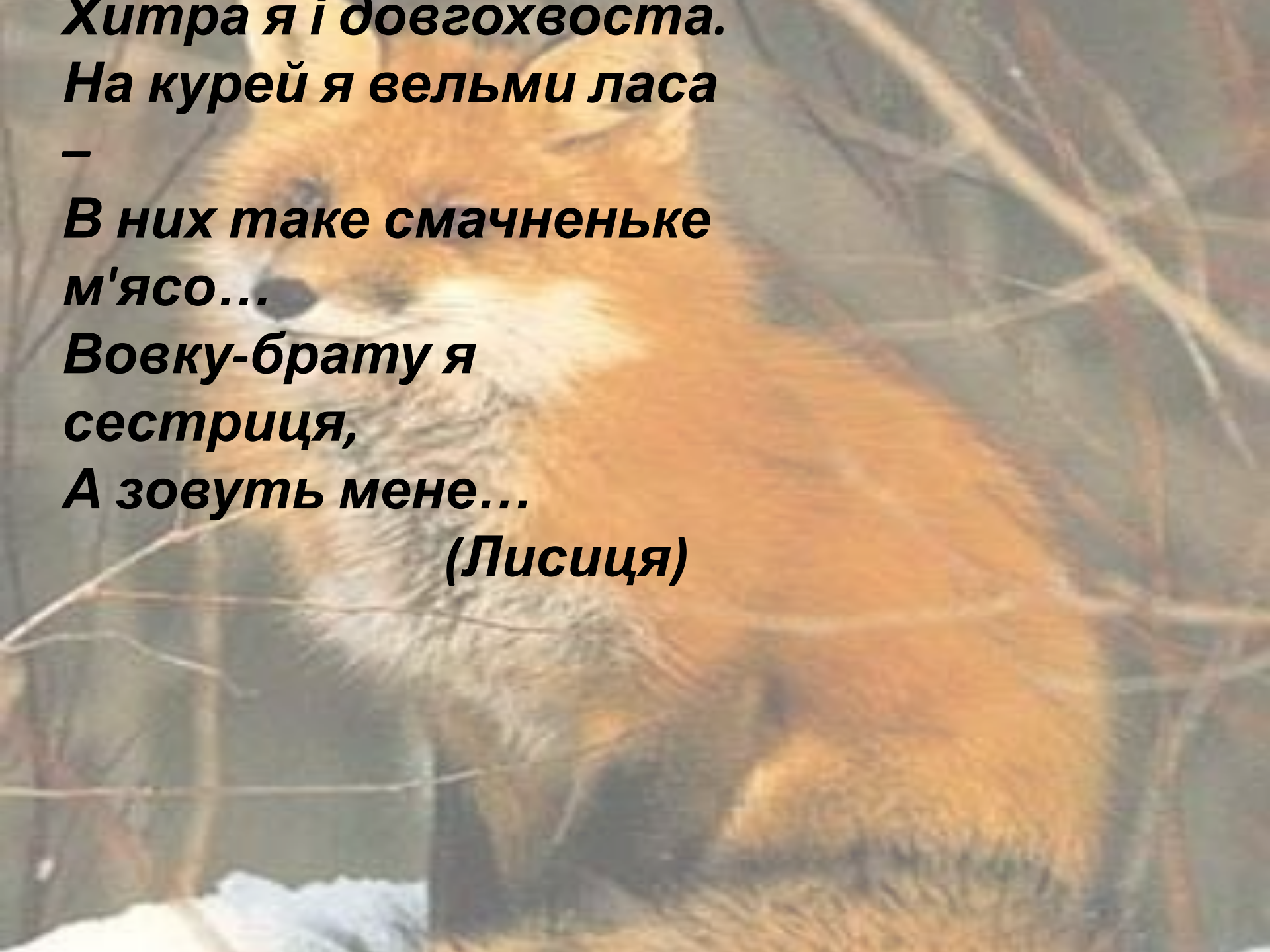
- ❖ Поняття фольклору***
- ❖ Жанри***
- ❖ Фольклор -енциклопедія  
життя***

**Фольклор** - усна  
народна творчість.  
Фольклор сукупність  
створених в  
народному  
середовищі  
поетичних творів,  
що існують в усній  
формі

# *Деякі жанри фольклору:*

- ❖ *Загадки*
- ❖ *Потішки*
- ❖ *Примовки*
- ❖ *Заклички*
- ❖ *Пестушки*
- ❖ *Скоромовки*
- ❖ *Перевертень*
- ❖ *Казки*
- ❖ *Пісні*

**Загадки** - жанр фольклору,  
в якому по змісту в питанні  
образу треба знайти  
правильну відповідь. Як  
правило, більшість загадок  
побудовано на  
перерахування ознак  
здуманого предмета.



**Хитра я і довгохвоста.  
На курей я вельми ласа  
–  
В них таке смачненьке  
м'ясо...  
Вовку-брату я  
сестриця,  
А зовуть мене...**

**(Лисиця)**

***Потішки*** - жанр  
дитячого фольклору,  
жартівливі віршики,  
якими батьки  
супроводжують перші  
ігри з дитиною.

# Потішки

- *Горобчику,  
горобчику,  
Не ходи на дощину:  
Буде горло  
боліти,  
Буде лікар ходити,  
Не пускатимуть в  
садок  
До малесеньких  
діток.*
- *В мамі є великий  
горщик,  
Мама в ньому  
варить борщик,  
І такий смачний  
той борщик,  
Що ми ладні з'їсти  
горщик.*



**Скоромовка** - народно-поетичний твір, побудований на поєднанні звуків, що ускладнюють швидке і чітке вимовляння слів.

# Соромовки

- ❖ *На столі стоїть  
сільниця, У сільниці  
– сіль.*
- ❖ *Бабин біб розцвів у  
дощ, буде бабі біб у  
борщ.*
- ❖ **Лис малий і  
більший лис  
По гриби ходили в  
ліс.  
Заздрить білка в  
лісі лису –  
Лис лисички ніс із  
лісу**

**Примовки** - твір  
жартівливого характеру,  
малий жанр російського  
фольклору. Примовки  
можуть являти собою  
жартівливий діалог,  
звернення, смішний епізод,  
побудований на алогізмі.

# Примовки

❖ Петя-Петя-Півник,  
Петя - червоний  
гребінець,  
Він пішов По доріжці  
І копієчку знайшов,  
Купив собі чобітки,  
А курочці - сережки!

❖ Дори, дори, у Федори  
Пташки фарбували  
паркани  
Пір'їнками, хвостиками,  
І просилися в гості:  
"Чив-чив, квости,  
Пусти, Федора, в гості!"

***Заклички*** - жанр  
дитячого фольклору,  
наївне поетичне  
звернення до сил  
природи.

# Заклички

❖ **Вигрій, вигрій,  
сонечко**

**Вигрій, вигрій,  
сонечко,**

**На широке полечко,  
На наше подвір'ячко,  
На бабине зіллячко.**

**Там дід косить,  
Сонця просить,  
Хмару розбиває,  
Сонця добуває.**

**Бий, дзвоне, бий!  
Хмару розбий.**

• **Іди, іди, дощук**

**Іди, іди, дощук,  
Зварю тобі борщук  
В зеленому горщук,  
Поставлю на вербі,  
Щоб винили горобці.**

**Я яєчком забілю,  
А яєчко прісне,  
А сонечко блисне**

***Пестушки*** - жанр  
дитячого фольклору,  
віршички, які  
супроводжують дії  
батьків.

# Пестушки

- **Купалися ластів'ята  
Та в чару-водиці,  
Щоб були ми білотілі  
Та ще білолиці.  
Купалися ластів'ята  
Та в чару-водиці,  
Щоб були ми чорнобриві  
Та ще білолиці.  
У любисточку купали,  
Живу воду наливали,  
Щоб здоров'я тіло мало,  
Лиха-горенька не знало.**
- **Ручкою дитини водять по  
обличчю:  
Летіла пчола коло чола –  
бумц!  
Летіла оса коло носа –  
бумц!  
Летіла мушка коло  
вушка – бумц!  
Летів жук, в оцьо – бух!**
- **Показують, як лізе рак, а  
потім легенько щипають  
дитину:  
Лізе рак по стіні  
В червоному кафтані.  
Щипати чи ні?**



# ***Перевертень***

***(паліндром - біжить назад) - фраза, яка може читатися спереду назад і ззаду наперед зі збереженням сенсу.***

# *Перевертені*

- ❖ Камиш – мишка
- ❖ Кабан - банка
- ❖ Рано – нора
- ❖ Качай- чайка

***Казка*** - розповідний жанр фольклору, в якому на основі фантастичною умовності відтворюється узагальнене зображення світу і людини.

# Заяче сало

Їхав пан з кучером Іваном у далеку дорогу. Вони їхали мовчки, але мовчанка обридла. Пан і надумав поговорити. В цей час вискочив заєць. Пан і почав свою розмову з зайця.

— От у мене в лісі водяться зайці, тільки не такі, як оце пострибав маленький, а великі. Я з-за границі привіз на розплід. Одного разу я зібрався на охоту, взяв із собою чоловік з десять загоничів. Вони нагнали на мене зайців, а я їх тільки бах! та бах! Тоді я набив їх десятків зо три. А одного забив, то такого величезного, як баран завбільшки! Ну, а коли здер з нього шкуру, то було більш як півпуда сала. От які в мене зайці!

Кучер слухав, слухав, а далі і каже:

— Но-о, гніді, скоро вже і міст той, що під брехунами ламається.

Почув це пан і каже:

— Чуєш, Іване, так от які зайці бувають! Правда, що в нього півпуда сала то не було, а так, фунтів з десять.

— Звісно, заєць зайцем, — каже Іван.

Ну, їдуть далі, а пан знову до Івана:

— От що, Іване, а чи скоро вже буде той місток?

— Та скоро вже, пане, — каже Іван.

— Так от знаєш, Іване, — продовжує пан, — мабуть, що на тому зайцеві і десяти фунтів сала не було, так фунтів три-чотири, не більше.

— Та мені що, — каже Іван, — хай буде і так.

Але проїхали трохи, пан повертівся на місці та й знову:

— А чи скоро, Іване, вже той міст буде?

— Так, скоро, пане, ось-ось, тільки в долинку спустимось.

— Гм, — каже пан, — а знаєш, Іване, на тому зайцеві і зовсім сала не було! Сам знаєш, яке на зайцеві сало.

— Та звісно, — каже Іван, — заєць зайцем.

Спустились в долину, а пан і питає:

— А де ж, Іване, той міст, що ти про нього говорив?

— А він, пане, — каже Іван, — розтопився так само, як те заяче сало, що ви про нього говорили.

***Пісня*** - з'єднання  
віршованого художнього  
тексту з співом і, як  
правило, з музичним  
супроводом.

# Пісня

❖ Котику сіренький,  
Котику біленький,  
Котку волохатий,  
Не ходи по хаті,  
Не ходи по хаті,  
Не буди дитяти.  
Дитя буде спати,  
Котик — воркотати.  
Ой на kota воркота,  
На дитину дрімота.  
А-а-а-а! А-а-а-а!

❖ Гойда, гойда-гой, ніченька іде,  
Діточок малих спатоньки кладе.  
Під вікном тремтить вишенька мала,  
В хатку проситься, бо прийшла зима.  
Під вікном тремтить вишенька мала,  
В хатку проситься, бо прийшла зима.  
Гойда, гойда-гой, очка заплющи,  
В сні щасливому зогрієшся ти.  
Йди до хлопчика, люба вишенько,  
В колисочці вам буде тепленько.  
Йди до хлопчика, люба вишенько,  
В колисочці вам буде тепленько.  
Гойда, гойда-гой ніч прийшла до нас,  
Діточкам малим спатоньки вже час.  
Рости, хлопчику, з вишенькою враз,  
Хай не скупиться доленька для вас.  
Рости, хлопчику, з вишенькою враз,  
Хай не скупиться доленька для вас.

***Коляда*** - обрядова пісня  
у слов'ян з  
побажаннями  
багатства, доброго  
здоров'я, гарного  
врожаю, щастя.

# Коляда

## "НА СИНІМ НЕБІ"

На синім небі зіронька стала,  
По всій Україні звістку подала.

Що в Віфлеємі, в стайні  
низенькій,  
Дитя родилось — Ісус  
маленький.

Ісус родився, ручки складає,  
Всіх засмучених радо вітає.  
Тож перестаньте вже сумувати,  
Українські хлопці, гожі дівчата.  
Дівчата й хлопці, всі поклонімся,  
В добрій надії Богу молимся.  
Щоб ми діждали кращої долі,  
Щоб розквітали, як квітки в  
полі.

Маленький Ісусик не спить, не  
дрімає,  
Своїми руками усіх обіймає —  
І нашу хатину, і нашу родину,  
І всю Україну.

Ясна зірка засвітила,  
Це мати Марія —  
Пречиста Лелія —  
Бога зродила.

Там Ангели все співають,  
І вбогі пастушки —  
Українські діточки —  
Христа вітають.

Слава тобі, Христосе, на  
сіні!

Просвіти рідний край —  
І кращу долю дай  
Всій Україні!



**Фольклор** - енциклопедія  
народного життя .В твори усної  
народної творчості відбилася віра  
народу в краще, в силу добра і  
справедливості. Єдиним автором  
творів фольклору є народ. В усній  
народній творчості - мудрість  
народна. Дуже багато сюжетів і  
мотиви фольклору лягли в основу  
літературних творів відомих  
письменників і поетів.